

หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง (Ex Post Facto Laws)

รศ. ญัฐพงศ์ โปษะบุตร*

มีหลักกฎหมายที่สำคัญหลักหนึ่งว่า “กฎหมายไม่มีผลบังคับย้อนหลัง” กฎหมายย่อมใช้บังคับในภายภาคหน้าเท่านั้น เหตุผลก็คือในขณะที่บุคคลกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เขาย่อมต้องพิจารณาถึงสิทธิและหน้าที่ของตนว่าเป็นไปตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในขณะนั้นหรือไม่ หรือในทางอาญามูลจะกระทำการใดอันเป็นความผิดและต้องรับโทษในทางอาญานั้น ย่อมไม่เป็นธรรมอย่างยิ่งที่จะให้กฎหมายมีผลย้อนหลังเพราะผู้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมไม่มีหนทางที่จะทราบได้เลยว่าในอนาคตจะมีกฎหมายย้อนหลังมาลงโทษตน ด้วยเหตุนี้จึงมีสุภาษิตกฎหมายที่สำคัญยิ่งบทหนึ่งว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วว่าเป็นความผิด” (nullum crimen nulla poena sine lege)

หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

หลักที่ว่า กฎหมายไม่มีผลบังคับย้อนหลังจึงเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่มีต่อการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ ทั้งนี้เพราะตามหลักนิติรัฐนั้น ผู้ปกครองจะต้องปกครองโดยกฎหมายที่เป็นธรรมมิใช่ปกครองโดยอำนาจที่ไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม การที่ผู้ปกครองใช้กฎหมายให้มีผลบังคับย้อนหลังจึงขัดต่อหลักความเป็นธรรม และเป็นการริดลอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะเป็นการออกกฎหมายเพื่อให้มีผลใช้บังคับเอาผิดกับประชาชนสำหรับการกระทำในอดีตที่ประชาชนไม่ทราบว่าในอนาคตจะมีการบัญญัติกฎหมายว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดหรือกระทำมิได้ ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนต้องสูญเสียสิทธิและเสรีภาพ

* ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

หลักการใช้กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเป็นไปตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) และหลักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law)

ในการใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมนั้น ผู้ปกครองจะต้องคำนึงถึง “กฎของกฎหมาย” หรือ Rule of Law ซึ่งหมายถึงกฎที่บังคับตัวบทกฎหมายเพื่อให้กฎหมายมีความถูกต้องชอบธรรม สอดคล้องกับสามัญสำนึกและเหตุผลสมควรของมนุษย์ นอกจากนี้หลักการใช้กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังยังเป็นหลักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ที่เป็นสัจธรรมอยู่ชั่ววันรันดร์ ผู้ปกครองจะออกกฎหมายของบ้านเมือง (Positive Law) ให้มีผลขัดหรือแย้งกับหลักกฎหมายธรรมชาตินี้ไม่ได้ กฎหมายของบ้านเมืองที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาตินี้จะใช้บังคับไม่ได้ หลักกฎหมายธรรมชาติในเรื่องนี้จะสอดคล้องกับสามัญสำนึกและเหตุผลของมนุษย์ที่ขณะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเขาควรจะทราบว่าการกระทำของเขาขัดหรือแย้งต่อกฎหมายหรือไม่ การออกกฎหมายย้อนหลังมาเอาผิดและลงโทษบุคคลที่ขณะกระทำการไม่เป็นความผิดจึงไม่เป็นธรรมต่อบุคคลและขัดต่อเหตุผลและสามัญสำนึกของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเป็นหลักสากลของนานาชาติประเทศ

หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเป็นหลักกฎหมายที่นานาชาติประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีทั้งที่ใช้เป็นหลักกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกิดจากการตกลงร่วมมือกันเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่อยู่ในภูมิภาคหรือในโลก เช่น ในสหภาพยุโรปได้มี European Convention on Human Right Article 7 ได้บัญญัติห้ามการใช้กฎหมายย้อนหลังเพื่อลงโทษบุคคลในทางอาญาหรือเพิ่มโทษย้อนหลังในทางอาญา โดยมีข้อยกเว้น 2 กรณีคือ

1. เป็นการกระทำผิดตามกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ
2. การกระทำผิดอาญานั้นเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ยอมรับโดยนานาชาติประเทศ

นอกจากนี้ในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 11 ข้อ 2 บัญญัติว่า

“ไม่มีผู้ใดจักมีความผิดทางอาญา เพราะการกระทำ หรือ การละเว้นการกระทำ ของตนอันมิใช่เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในประเทศ หรือ กฎหมาย ระหว่างประเทศในขณะที่กระทำการนั้น การลงโทษทางอาญา ให้หนักกว่าโทษที่กำหนด ไว้ในขณะที่กระทำความผิดนั้นจะกระทำมิได้”

ปฏิกฤษฏาสาทว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 11 ข้อ 2 นี้ ยอมรับหลักกฎหมาย สาทที่ว่า กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังมาเป็นหลักสำคัญในด้านสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม มาตรา 29 ข้อ 2 แห่งปฏิกฤษฏาสาทฉบับนี้ได้บัญญัติข้อยกเว้นในการใช้ กฎหมายอาญาย้อนหลังว่า

“ในการใช้สิทธิ และ เสรีภาพนั้น ผู้ใช้จักต้องถูกจำกัดสิทธิ และ เสรีภาพดังกล่าว โดยกฎหมายซึ่งตรขึ้นเท่าที่จำเป็นเพื่อยอมรับนับถือสิทธิ และเสรีภาพของผู้อื่น และเพื่อ รักษาไว้ซึ่งศีลธรรม ความสงบเรียบร้อย และความผาสุกของประชาชนในสังคมแห่ง ระบบประชาธิปไตย”

ดังนั้นจากหลักในปฏิกฤษฏาสาทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ได้บัญญัติ ข้อยกเว้นของการใช้กฎหมายย้อนหลังสรุปได้ว่าจะมีกรณีที่เป็นข้อยกเว้นหลักที่ว่า กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังเฉพาะกรณีที่จำเป็นแก่การยอมรับสิทธิและเสรีภาพของ ผู้อื่นและเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย และความผาสุกของประชาชนในสังคม

หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง เป็นหลักที่ใช้กับกฎหมายได้ทั่วไป

หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังสามารถใช้กับกฎหมายได้ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็น กฎหมายอาญา กฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความ

1. กฎหมายอาญา หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนำมาใช้กับกฎหมายอาญา อย่างเคร่งครัด กล่าวคือตามหลักทั่วไปนั้น กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังตามที่บัญญัติ ไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้ กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย...” เหตุผลที่ กฎหมายอาญาต้องใช้อย่างเคร่งครัดไม่ให้มีผลย้อนหลังเพราะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อาจถูกลงโทษทางอาญาต่อการกระทำที่ขณะกระทำไม่มีกฎหมาย บัญญัติว่าเป็นความผิดซึ่งไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง แต่มีข้อยกเว้นในบางกรณี เช่น ถ้า กฎหมายที่ออกมาใหม่และใช้บังคับย้อนหลังเป็นคุณแก่จำเลย (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3) หรือในกรณีที่ผลของการกระทำผิดเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงและใหญ่

หลวงต่อสังคม หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมจนไม่สามารถที่จะปล่อยผู้กระทำผิดไปได้ เช่น ถ้าเราพิจารณาเปรียบเทียบคดีอาญาตามคำพิพากษาอาชญากรรมสงครามที่ 1/2489 ศาลฎีกาได้วางหลักว่า “...กฎหมายใดบัญญัติย้อนหลังลงโทษการกระทำ การเขียน การพูด ฯลฯ ที่แล้วมาย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายนั้นจึงเป็นโมฆะ จะใช้บังคับไม่ได้” ในคดีนี้สภาผู้แทนราษฎรได้ออก พ.ร.บ. อาชญากรรมสงครามเพื่อเอาผิดการกระทำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรี ที่เข้าร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร โดยออกกฎหมายย้อนหลังเมื่อสงครามสงบแล้วเอาผิดการกระทำที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว โดยศาลได้วินิจฉัยว่ากฎหมายดังกล่าวใช้บังคับไม่ได้ เพราะใช้บังคับย้อนหลังและขัดต่อรัฐธรรมนูญ

แต่เมื่อพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามไอด์มัน ซึ่งศาลทหารระหว่างประเทศที่นูเรมเบิร์ก ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้ตัดสินลงโทษพวกนาซีได้ทำการรุกรานประเทศต่างๆ และทำการสังหารหมู่ชาวยิวตายไปกว่า 6 ล้านคน ในคดีนี้ศาลได้วางหลักการใช้กฎหมายย้อนหลังเพื่อลงโทษจำเลย โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า

“สุภาษิต *nullum crimen sine lege* นี้มิได้จำกัดอธิปไตยของประเทศ แต่เป็นเพียงหลักทั่วไปในเรื่องความยุติธรรมที่จะลงโทษผู้ที่ละเมิดสนธิสัญญาและคำรับรอง แล้วเข้าโจมตีประเทศเพื่อนบ้านโดยไม่รู้ตัวนั้น เห็นชัดว่าไม่จริงเลย เพราะในกรณีเช่นนี้ฝ่ายเข้าโจมตีรู้อยู่ดีอยู่ว่าตนกระทำความผิด และถ้าจะถือว่าเป็นการอยู่ยุติธรรมที่จะลงโทษเขาแล้ว ก็จะต้องอยู่ยุติธรรมมากขึ้นที่จะปล่อยผู้กระทำผิดไปโดยไม่ต้องถูกลงโทษ พวกจำเลย หรืออย่างน้อยก็จำเลยบางคนมีตำแหน่งหน้าที่ในรัฐบาลเยอรมันจะต้องรู้ถึงข้อความในสนธิสัญญาที่เยอรมันเซ็นไว้ว่าการใช้สงครามแทนการเจรจาเพื่อยุติข้อพิพาทนั้นเป็นการไม่ชอบ จำเลยย่อมรู้ดีว่า จำเลยได้กระทำไปโดยฝ่าฝืนกฎหมายระหว่างประเทศทุกประการ ในขณะที่จำเลยเจตนาโดยตรงที่จะดำเนินการบุก และรุกราน เพียงเท่านั้นก็เห็นได้ว่า สุภาษิตนั้นจะนำมาใช้กับคดีนี้ได้ไหม

เมื่อผู้ร่างกฎหมายมีความจำเป็นจะต้องเลือกทางเดินเป็นสองทาง คือ ทางหนึ่งจะต้องฝ่าฝืนสุภาษิต *nullum crimen sine lege* โดยวิธีออกกฎหมายอาญาให้มีผลย้อนหลังเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด กับการจะปล่อยให้ผู้กระทำผิดอาชญาชนิดที่ไม่มีตัวอย่างมาก่อนให้มีโอกาสลอบนวลรอดพ้นจากการพิจารณาของศาล และจะต้องถูกลงโทษแล้ว เมื่อมีการขัดแย้งกันในระหว่างหลักเกณฑ์ทั้งสองนี้ ก็จำเป็นต้องนำหลักอีกอย่างหนึ่งมาใช้ กล่าวคือต้องหาทางให้เกิดความยุติธรรม”

2. กฎหมายแพ่ง กฎหมายแพ่งโดยปกติไม่มีผลย้อนหลังเว้นแต่กฎหมายจะระบุโดยชัดแจ้งให้มีผลย้อนหลัง เช่น ในกรณีที่สามีกิริยา ทำการสมรสก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีสิทธิหน้าที่ระหว่างสามีกิริยาตามกฎหมายลักษณะฟัวเมีย เมื่อมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีผลใช้บังคับแล้ว ก็หาว่ามีผลย้อนหลังไปบังคับความสัมพันธ์ระหว่างสามีกิริยาในเรื่องการขาดจากการสมรสไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 991/2501)

3. กฎหมายมหาชน ตามที่ได้กล่าวแล้วว่ารัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายมหาชน ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเอาไว้ กฎหมายอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ จะมีผลใช้บังคับไม่ได้ ดังนั้นกฎหมายมหาชนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ คือกฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายพรรคการเมืองฯลฯ หรือกฎหมายมหาชนอื่นๆ ถ้ามีผลย้อนหลังเป็นการตัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายนั้นก็จะใช้บังคับไม่ได้ เพราะนอกจากจะขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้วยังขัดต่อหลักนิติธรรมและหลักกฎหมายธรรมชาติตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่มีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าการออกกฎหมายมหาชนย้อนหลังจำกัดสิทธิเสรีภาพที่มิใช่กฎหมายอาญา จะมีข้อยกเว้นในกรณีใดบ้างหรือไม่ กรณีที่เป็นข้อยกเว้นของกฎหมายมหาชน ก็คือจะต้องเป็นกรณีที่มีการกระทำที่เป็นภัยต่อความมั่นคง หรือกระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4. กฎหมายวิธีพิจารณาความ กฎหมายวิธีพิจารณาความมิใช่กฎหมายสารบัญญัติ จึงอาจใช้ย้อนหลังได้ เหตุที่มีหลักกฎหมายเช่นนี้ ก็เพราะกฎหมายถือว่า ไม่มีบุคคลใดมีสิทธิอันตกได้แก่ตนอยู่แล้ว (a vested right) ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายถือว่าบุคคลมีสิทธิในวิธีพิจารณาความตามกฎหมายที่มีอยู่ในขณะฟ้องคดีเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 ม. 3 วรรค 3 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้บังคับแก่คดีความทั้งปวง ซึ่งค้างชำระอยู่ในศาลเมื่อวันใช้ประมวลกฎหมายนี้ หรือ ที่ได้ยื่นต่อศาลภายหลังวันนั้น ไม่ว่ามูลคดีจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันใช้นั้น”

ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้น กฎหมายจะมีผลย้อนหลังหรือไม่ ต้องพิจารณาตามถ้อยคำในบทบัญญัติและ เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เป็นสำคัญ และไม่ต้องตีความตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่า กฎหมายจะมีผลย้อนหลังไม่ได้ ดังเช่น ในกฎหมายอาญา อันเป็นกฎหมายสารบัญญัติ

อย่างไรก็ดี บรรดากฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญานั้น ในบางกรณี ระบุไว้แจ้งชัดว่ามีผลย้อนหลัง

เช่น พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 3 วรรค 3 บัญญัติว่า “คดีทั้งหลายซึ่งค้างอยู่ในศาลก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายนี้ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายนี้ จนกว่าคดีนั้นๆ จะถึงที่สุด”

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2477 ก็ได้บัญญัติไว้มีข้อความในทำนองเดียวกัน¹

การใช้หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังของศาลต่างประเทศ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดต่อรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา² ศาลสูงสุด (U.S. Supreme Court) ได้วางหลักเกี่ยวกับคดีอาญาที่ใช้กฎหมายย้อนหลังและขัดต่อรัฐธรรมนูญคือ

1. กฎหมายที่บัญญัติย้อนหลังไปเอาผิดการกระทำที่ไม่เป็นความผิดในขณะกระทำ
2. กฎหมายที่บัญญัติย้อนหลังไปเพิ่มโทษ
3. กฎหมายที่ย้อนหลังไปเพิ่มระดับความร้ายแรงของการกระทำ
4. กฎหมายอื่นใดที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดผู้กระทำความผิดมากกว่าที่เป็นอยู่ขณะกระทำความผิด³

ในประเทศอังกฤษ รัฐจะใช้กฎหมายย้อนหลังลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญาไม่ได้ แต่มีข้อยกเว้นตามหลักความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภา (Supremacy of Parliament) ให้อำนาจรัฐสภาออกพระราชบัญญัติให้มีผลย้อนหลังได้ ในบางกรณีทั้งนี้จะต้องไม่ขัดต่อ European Convention of Human Right

¹ ธานินทร์ กรัยวิเชียร การตีความกฎหมาย พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, กรุงเทพฯ หน้า 296-297

² รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา Article 1 Section 9 (ใช้บังคับกับกฎหมายสหรัฐ และ Section 10 (ใช้บังคับกับกฎหมายมลรัฐ)

³ คดี Calder v. Bull และคดี Smith v. Doe

ในประเทศเยอรมัน รัฐธรรมนูญของสหพันธ์ฯ มาตรา 103 (Basic Law Article 103) ได้กำหนดว่า การกระทำใดจะเป็นความผิดอาญาและต้องได้รับโทษต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและมีบทลงโทษอยู่ในขณะกระทำ ศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันก็ได้วางหลักเอาไว้ว่าการตรวจกฎหมายย้อนหลังไปใช้บังคับกับข้อเท็จจริงที่เสร็จสิ้นลงแล้วเป็นผลร้ายแก่บุคคลไม่ได้

ในประเทศฝรั่งเศส ก็มีหลักเกณฑ์ในทำนองเดียวกันว่าการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังลงโทษจำเลยไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่เป็นคุณเท่านั้น ศาลสูงสุดฝรั่งเศสยังได้นำหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังไปใช้ในกรณีอื่นๆ ที่มีใช้กฎหมายอาญาด้วย เช่น ในเรื่องของกฎหมายภาษีอากร

ดังนั้นเมื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังของศาลต่างประเทศดังได้กล่าวมาแล้ว จึงเห็นได้ว่าหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังเป็นหลักกฎหมายที่นานาอารยประเทศให้การยอมรับและทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศดังกล่าวได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศเช่นเดียวกับประเทศไทย

บทสรุป

หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง เป็นหลักกฎหมายที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมและหลักกฎหมายธรรมชาติ เป็นหลักกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกลงโทษโดยผิดไปจากสามัญสำนึก และเหตุผลที่ถูกต้องเป็นธรรมสำหรับการกระทำที่ตนไม่ทราบหรือไม่อาจคาดหมายได้เลยว่าจะเป็นการผิด หลักกฎหมายดังกล่าวเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ มีการทำความตกลงระหว่างประเทศเพื่อให้รัฐออกกฎหมายมาลงโทษย้อนหลังเข้ากับพลเมืองของรัฐ ไม่ว่าจะเป็น European Convention on Human Right ของสหภาพยุโรป และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ศาลของประเทศต่างๆ ก็ได้นำเอาหลักกฎหมายดังกล่าวไปวินิจฉัยคดีความที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศจนเป็นหลักสากลที่ทุกๆ ประเทศยอมรับนับถือ

แต่อย่างไรก็ตามการใช้หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนี้ยังมีข้อยกเว้นในกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐ ซึ่งในบางกรณีรัฐจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการใช้กฎหมายย้อนหลังเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ กับการรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคมหรือความมั่นคงของรัฐ และจะต้องพิจารณาว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดเหนืออื่นใดคือการใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นธรรมแก่สังคมให้มากที่สุด

